

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Николай Кирилов Михайлов, СУ „Св. Кл. Охридски“, ФЖМК, Катедра „Комуникация, връзки с обществеността и реклама“, член на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление

3.1. Социология, антропология и науки за културата на тема „Политическите лидери на Европейския съюз в историческа перспектива“ с автор Весела Цекина

научен ръководител доц. д-р Жеко Кьосев

1. Обща характеристика на дисертационния труд. Предложеният за становище дисертационен труд е изпълнен формално и съдържателно според изискванията за самостоятелно изследователско усилие. Темата е разработена подробно и внимателно, с дължимата степен на оригиналност на изложението и демонстрира познаване на източниците и авторите, на чиито идеи се опира (над 250 научни източника на български и чужди езици), както и на тяхната цялостна проблематика. Структурата на дисертационния труд е ясен знак за обмислен подход към проблематиката и съсредоточаване върху основната тема на изследване. Дисертантът показва теоретична задълбоченост и изключително добро познаване на темата, с която се е заел, както и аналитични и изследователски умения за работа по нея. Като обем (над 200 стр. с допълнителни графики и приложения) трудът дава възможност на докторанта да развие и докаже собствена позиция по проблема за политическото лидерство, което, поради многобройните изследвания и публикации по този проблем, не е лесна задача. Авторефератът е подробен, отговаря на изискванията и вярно предава съдържанието на дисертационния труд. Посочени са и три публикации по темата в издания с научно рецензиране, с което освен че придава публичност на изследването си, докторантът еднозначно изпълнява разпоредбите на Закона за РАСРБ и Правилника за неговото прилагане за допускане до защита на своя труд.

2. Актуалност на темата и проблематиката. Почеркът, ако мога така да се изразя, на изследователя се отличава с изключителен интерес към съвременната ситуация в политическите процеси, геополитиката, динамичната и сложна ситуация на международните отношения, на политическите действия на лидерите и техните мотиви. Ето защо е напълно закономерно докторантът да търси актуалността на своето изследване в „съвременна криза на идеалите и поляризирането на последователите на авторитарни и демократични лидери в Европа, които имат своите проявления в различни сфери от това на какво да се заложи в образованието на децата до мащабни и пагубни военни конфликти като този в Украйна“ (с. 6). В основата на понятието за политическо

лидерство стоят други такива понятия като специфични личностни характеристики, власт, социално възприемане или осъществяване на влияние като дори може да се каже, че политическият лидер е онзи, който извършва политическо управление по специфичен и възприет като привлекателен и до голяма степен безспорен от останалите начин. Казано с други думи идеята за лидерство означава до каква степен хората се доверяват и влияят на/от политическия лидер или, което е същото – какъв е неговият авторитет като такъв. Един изключително актуален и важен проблем, който изисква сериозно изследване и обсъждане и едно проучване на подобна тема може да заслужава само високо одобрение. Докторантът се е насочила по-конкретно към изучаване на политическото лидерство и ръководните действия на политическите лидери в границите на Европейския съюз, като задачите, които си поставя като изследовател са напълно релевантни на основния замисъл на труда, както и на спецификата на научната гледна точка, през която се наблюдава изследователския проблем. Очевидна е и връзката на лидерството като феномен, свързан със социалните общности (статуси и социални роли), в които протича и се реализира и от тази позиция изборът на социологическия метод (социологическо проучване) е напълно релевантен на изследователската задача. Изключително добро впечатление правят избора на изследователски подход, методология, определянето на целите и задачите и изобщо изработването на цялостния изследователски апарат за анализ, включително и умелото и комплексно формулиране на основната теза (с.7) на дисертацията.

Докторантът е структурирал своето изложение в шест глави, които според мен са подредени смислово и логически и това придава кохерентност на целия труд. Първа глава изследва понятието в исторически план и предлага успешен опит за неговото задълбочено разглеждане и определяне. И макар, че „лидерството е комплексно понятие, за което не е достигната универсална дефиниция“ (с. 13), докторантът успява да обобщи и формулира основни идеи, които концептуализират резултатите от прегледа на различни теории и автори в исторически и съдържателен план. Изобщо, за да се оцени успешния лидер трябва да се изгради теоретичен модел, според който тази оценка да бъде направена и аз смятам, че именно към това се стреми и това постига докторанта в първата глава на своето изследване. Във втора глава дисертантът разсъждава върху основите на политическото лидерство, т.е. насочва се към основното изследователско поле на труда, на тези на демократичното лидерство, както и на лидерството в Европа. Отчитайки „липсата на академичен интерес към проявите на политическо лидерство в рамките на Европейския съюз, за сметка на други аспекти от европейските политика и

управление“ (с. 27), дисертацията се опитва да запълни този пропуск като коректно отбелязва, че политическия лидер „често се асоциира с лидерството като понятие“ (пак там). Главата, както и изобщо дисертационния труд, са богати на типологии, обобщения и позовавания, което придава академична плътност на цялото изследване. Макар да не видях това понятие описано експлицитно е очевидно, че дисертантът търси да обоснове и определи понятието за легитимност на политическото лидерство – т.е. кое е онова, което прави един лидер в очите на обществото законен и дори справедлив (с. 31, подходящото позоваване на Платон с диалога „Държавникът“ (Платон. Диалози, т. 4. С., 1990), но представен от колегата с английската версия The Statesman). Във втора глава се обсъжда и друго основно понятие на дисертационния труд - това за демокрацията (в широк смисъл) и връзката и с очертаването на характеристиките на политическия лидер. Трета глава на дисертацията предоставя поглед над историческото развитие на Европейския съюз. В четвърта глава са проследени историята и кариерата на избрани политически лидери в Европа през ХХв., с цел да се илюстрира какъв тип лидерство е било уважавано, успешно и ценено през изминалия век. В глава пета е представен обзор на темата за доверието, което българските граждани оказват на евролидерите и каква е тяхната връзка към момента с общоевропейските ценности, а в края на главата е представен модел на емпирично изследване, съобразно направените в теоретичния обзор изводи. В глава шеста са обсъдени и интерпретирани резултатите от направеното изследване като оценка на български и европейски политически лидери, проведено с различни групи респонденти. Тя е посветена на самостоятелно проучване, което събира, установява, анализира и обяснява емпирична информация, свързана с основните тези и теми на дисертационния труд. Изследването е обмислено сериозно като докторантът взема предвид максимален брой възможни фактори, които да го направят достоверно и ползотворно като резултат, основавайки се на правилата за провеждане на такова проучване – условия, метод, респонденти, изследвани групи и т.н. С интерес прочетох данните и резултатите от изследването, както и анализа от страна на докторанта. Те потвърждават теоретичните хипотези и разсъждения на изследователя (с. 140 и след. за класификацията на лидерите – влиятелен, харизматичен и т.н. с позоваване на конкретни личности от страна на респондентите), както и му помагат да стигне до по-категорични заключения: „Може да се каже, че развитието на политическото лидерство в Европа е в кризисен период“ (с.144). Важни са изводите, които дисертантът прави и като резултат от анализа на интервютата с български политици – „политическият лидер е и публична фигура... ако той не е разпознат от народа като лидер, поне в определена степен, няма

как той да заеме управленски пост“ (с. 164). Публичното в този смисъл е онова, което се противопоставя и на частното и на скритото, невидимото и описва лидера днес като онзи, който не може от частна позиция, от частен порядък да „присвои“ публична (политическа) позиция (Бурдийо).

3. Научни резултати и приноси. Изложението на дисертационния труд представя едно задълбочено изследване на проблемите на политическото лидерство в ЕС и в България като част от него. Безспорни са уменията на докторанта да използва социологическия подход, теоретичната му проникновеност по отношение на определяне и анализ на основните понятия на дисертационния труд, както и успешното търсене и намиране на връзки между теоретичните постановки и практическата реализация на сложния социален феномен на политическото лидерство. Като забележителен изследователски резултат бих отбелязал и много релевантни планиране и провеждане на емпиричното проучване, което ясно показва мнението на респондентите относно доверието им в национални и европейски лидери, субективните им представи за добър и харизматичен лидер, мнението им за различните ключови качества, приписвани на политическите лидери и факторите, които предизвикват недоверие у тях. Приемам заявените от дисертанта научни приноси, между които анализа и разглеждането на идеята за публично лидерство, анализа на политическото лидерство в динамиката му не само като исторически феномен, а като обществено явление, обусловено от различни конкретни социални и социално-психологически фактори, мястото на лидера в съвременните българско и европейско политически пространства, значението на такива характеристики като харизмата и влиянието в осъществяването на лидера особено в българския политически живот. Като допълнително постижение може да се отбележи изследователската активност, разгърната в последните глави на дисертацията, които завършват с аргументирани самостоятелни изводи от страна на докторанта, притежават и теоретична ценност и носят практическа значимост.

4. Заключение. С оглед на безспорните научни качества и приноси на дисертационния труд **„Политическите лидери на Европейския съюз в историческа перспектива“** и доказаните академични и изследователски качества на неговия автор, убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на **Весела Цекина** ОНС „доктор“ в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата по докторска програма Социология, катедра Социология, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Проф. д-р Николай Михайлов 5.02. 2024 г.

SCIENTIFIC REVIEW
ON THE DISSERTATION ENTITLED
**" POLITICAL LEADERS OF THE EUROPEAN UNION IN HISTORICAL
PERSPECTIVE" BY VESELA TSEKINA**
FOR OBTAINING THE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC DEGREE "DOCTOR/PhD",
PROFESSIONAL FIELD

3.1. SOCIOLOGY, ANTHROPOLOGY AND CULTURAL SCIENCES, DOCTORAL
PROGRAM SOCIOLOGY, SWU "NEOPHITE RILSKI" BY PROF. Dr. NIKOLAI
MIHAILOV, SU "ST. KL. OHRIDSKI", MEMBER OF SCIENTIFIC JURY

SCIENTIFIC SUPERVISOR: ASSOC. PROF. JEKO KIOSSEV, PhD

General characteristics of the dissertation. The dissertation work proposed for opinion has been completed formally and substantively according to the requirements for an independent research effort. The topic is developed in detail and carefully, with the due degree of originality of the exposition and demonstrates knowledge of the sources and authors on whose ideas it is based (over 250 scientific sources in Bulgarian and foreign languages), as well as of their overall problematic. The structure of the dissertation is a clear sign of a thoughtful approach to the problem and focus on the main topic of research. The dissertation student demonstrates theoretical depth and an exceptionally good knowledge of the subject he has undertaken, as well as analytical and research skills to work on it. As a volume (over 200 pages with additional graphics and appendices), the work allows the PhD student to develop and prove his own position on the problem of political leadership, which, due to the numerous studies and publications on this problem, is not an easy task. The abstract is detailed, meets the requirements and faithfully conveys the content of the dissertation. There are also three publications on the subject in peer-reviewed publications, with which, in addition to giving publicity to her research, the PhD student unequivocally fulfills the provisions of the Law and the Regulations for its implementation for admission to the defense of her work.

Actuality of the topic and the problem. The style of writing, if I may say so, of the researcher is distinguished by an exceptional interest in the contemporary situation in political processes, geopolitics, the dynamic and complex situation of international relations, the political actions of leaders and their motives. Therefore, it is completely natural for the PhD student to seek the relevance of her research in "a contemporary crisis of ideals and the polarization of the followers of authoritarian and democratic leaders in Europe, which have their manifestations in various spheres, from what to bet on in the education of children to large-scale and disastrous military conflicts like the one in Ukraine" (p. 6). At the basis of the concept of political leadership are other such concepts as specific personal characteristics, power, social perception

or the exercise of influence, as it can even be said that the political leader is the one who carries out political management in a specific and perceived as attractive and to a large extent degree undisputed by the rest of the way. In other words, the idea of leadership refers to the extent to which people trust and are influenced by/by the political leader or, what is the same, what is his authority as such. An extremely topical and important problem that requires serious research and discussion, and a study on such a topic can only deserve high approval. The PhD student focused more specifically on the study of political leadership and the leadership actions of political leaders within the borders of the European Union, and the tasks she sets herself as a researcher are fully relevant to the main idea of the work, as well as to the specifics of the scientific point of view. through which the research problem is observed. The relationship of leadership as a phenomenon related to the social communities (status and social roles) in which it takes place and is realized is also obvious, and from this position the choice of the sociological method (sociological survey) is completely relevant to the research task. An extremely good impression is made by the choice of a research approach, methodology, the definition of goals and tasks, and in general the development of the overall research apparatus for analysis, including the skillful and complex formulation of the main thesis (p. 7) of the dissertation.

The PhD student has structured her presentation in six chapters, which in my opinion are arranged meaningfully and logically, and this gives coherence to the whole work. The first chapter explores the concept historically and offers a successful attempt at its in-depth examination and definition. And although "leadership is a complex concept for which a universal definition has not been reached" (p. 13), the PhD student managed to summarize and formulate basic ideas that conceptualize the results of the review of various theories and authors in a historical and substantive plan. In general, in order to evaluate a successful leader, a theoretical model must be built, according to which this evaluation can be made, and I believe that this is exactly what the PhD student strives for and achieves in the first chapter of his research. In the second chapter, the dissertation reflects on the foundations of political leadership, i.e. it addresses the main research field of the work, those of democratic leadership as well as leadership in Europe. Noting the "lack of academic interest in the manifestations of political leadership within the European Union, at the expense of other aspects of European politics and governance" (p. 27), the dissertation attempts to fill this gap by correctly noting that the political leader "often is associated with leadership as a concept" (ibid.). The chapter, as well as the dissertation work in general, are rich in typologies, summaries and references, which gives academic density to the entire study. Although I have not seen this concept described explicitly, it is obvious that the dissertation seeks to justify and define the concept of

legitimacy of political leadership – i.e. what is it that makes a leader in the eyes of society legitimate and even just (p. 31, Plato's appropriate reference to the dialogue *The Statesman* (Plato. *Dialogues*, pt. 4. S., 1990), but presented by the colleague with the English version). In the second chapter, another main concept of the dissertation work is discussed - that of democracy (in a broad sense) and the relationship with the outline of the characteristics of the political leader. The third chapter of the dissertation provides an overview of the historical development of the European Union. The fourth chapter traces the history and careers of selected political leaders in Europe in the 20th century, with the aim of illustrating what type of leadership was respected, successful and valued during the past century. In the fifth chapter, an overview of the topic of the trust that Bulgarian citizens place in the European leaders and what is their current relationship with Pan-European values is presented, and at the end of the chapter, a model of empirical research is presented, according to the conclusions made in the theoretical overview. Chapter six discusses and interprets the results of the research conducted as an assessment of Bulgarian and European political leaders, conducted with different groups of respondents. It is devoted to independent research that collects, establishes, analyzes and explains empirical information related to the main theses and topics of the dissertation work. The research is seriously thought out, with the PhD student taking into account the maximum number of possible factors that would make it credible and useful as a result, based on the rules for conducting such research - conditions, method, respondents, researched groups, etc. I read with interest the data and results of the study, as well as the analysis by the PhD student. They confirm the theoretical hypotheses and reasoning of the researcher (p. 140 ff. on the classification of leaders - influential, charismatic, etc. with reference to specific personalities from the respondents), as well as help him to reach more definite conclusions: "It can be said that the development of political leadership in Europe is in a period of crisis" (p.144). The conclusions that the dissertation student makes as a result of the analysis of the interviews with Bulgarian politicians are important - "the political leader is also a public figure... if he is not recognized by the people as a leader, at least to a certain extent, there is no way he can occupy a management position" (p. 164). The public in this sense is that which opposes both the private and the hidden, the invisible, and describes the leader today as one who cannot, from a private position, from a private order, "appropriate" a public (political) position (Bourdieu).

Scientific results and contributions. The presentation of the dissertation presents an in-depth study of the problems of political leadership in the EU and in Bulgaria as part of it. The PhD student's ability to use the sociological approach, his theoretical insight in terms of defining and analyzing the main concepts of the dissertation work, as well as the successful search and

finding of connections between theoretical statements and the practical implementation of the complex social phenomenon of political leadership are indisputable. As a remarkable research result, I would also note the very relevant planning and conduct of the empirical study, which clearly shows the opinion of the respondents regarding their trust in national and European leaders, their subjective notions of a good and charismatic leader, their opinion on the various key qualities attributed to political leaders and the factors that cause mistrust in them. I accept the scientific contributions stated by the dissertation, among which the analysis and examination of the idea of public leadership, the analysis of political leadership in its dynamics not only as a historical phenomenon, but as a social phenomenon determined by various specific social and socio-psychological factors, the place of the leader in contemporary Bulgarian and European political spaces, the importance of such characteristics as charisma and influence in the implementation of the leader, especially in Bulgarian political life. As an additional achievement, the research activity developed in the final chapters of the dissertation, which end with reasoned independent conclusions by the PhD student, have both theoretical value and practical significance.

Conclusion. In view of the indisputable scientific qualities and contributions of the dissertation work "**Political Leaders of the European Union in Historical Perspective**" and the proven academic and research qualities of its author, I confidently propose to the respected Scientific Jury to **confer to Vesela Tsekina educational and scientific degree "Doctor/PhD"** in professional field 3.1. Sociology, anthropology and cultural sciences in the doctoral program of Sociology, Department of Sociology, "Neofit Rilski" South West University, Blagoevgrad.

Prof. Nikolay Mihailov, PhD

5.02. 2024